

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Leven Ende Deughden Vande Vveerdighe Agnes Van
Heilsbagh Gheestelycke Dochter Onder de bestieringhe
der Societeyt Iesv**

Huysmans, Daniel

T'Antwerpen, 1691

VIII. Ghebedt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37188

*komen, uyt liefde tot u, ende tot mijnen naesten, alben ick
't onveerdigh.*

Hier by moet gevoeght worden den grooten yver die sy voor 't gemeyne beste gehad heeft, alswanneer eenighe stadt vande vyanden belegert wiert, of andersins het landt in gevaer was. Want sy in dierghelijcke gevallen niet op enhiel, met haer vierighe ghebeden den hemel te bestormen, ende door vele lyf-kastijdinghen haer lichaem vreedelijck t'onthaelen, tot verfoeninghe van Godts rechtveerdighe gramschap: welcke lijf-kastijdinghen inde belegeringhe van s'Hertoghen-Bosch seer buyten-spoorigh gheweest zijn. Waer door het meermaels gheschiet is, dat sy vande goede uyt-komste der saecke verwittight wiert, eer sy ghebeurde: naementlijk als Breda vande Spaignaerden: ende Loven ende Gelder vande Hollanders ende Franschen belegert wiert: want sy 't in-nemen van Breda, ende de verlossinghe van Loven ende Gelder voorseyt heeft. Ghelijck sy oock het in-nemen vanden Bosch ende van andere plaetsen, voor welcker bewaernisse sy badt, van Godt verstaen heeft, eer dese plaetsen verovert wierden.

VIII. C A P I T T E L.

Ghebedt.

§. 1. Vierigheyt in't Ghebedt.

SY was soo vierigh ende soo verslonden in haer ghebedt, dat de twee uren vanden nacht (die sy 't meeste deel van haer leven daer in besteedt heeft) ende haer Meditationen, soo vanden morghen-stont, als vanden

den dagh, schier eenen ooghenblick schenen te wesen: ende was ghewoon den bestemden tijdt des Ghebedts t'eyndighen met vrolijkheyt des gheests, met Godts lof ende dancksegginghe, met de begeerte van hem t'alle stonden beter te dienen, ende meer te behaeghen.

Van haer bidden schrijvende, herhaelt sy dickwils dese maniere van spreken, segghende dat sy niet en badt, maer Godt in haer. Op eene plaetse schrijft sy aldus. *Ick moet dese maniere van spreken gebruycken, seggende dat ick niet bidde, maer godt bidt in my door sijn selven, die my als een alderonweerdighste instrument daer toe wilt gebruycken. Soo dat wy hier uyt klaerlijck sien, ende tasten dat wy van ons selven, niet dan ydele vaten zijn, ja enckelijck niet: ende dat Godt Almachtigh, den Vader, den Sone, in haerder beyder liefde, dat is, inden H. Gheest, den inghever ende den uytghever van alle gratien is.*

Den Biecht-vader verboodt haer eens by nachten te bidden: maer 't en was in haer macht niet, dit ghebodt te volbrengghen: want sy aen't ghewelt des hemels niet en konde wederstaen. *Den oppersten Heere is meester, seght sy: die moest ick volghen, daer hy my trock, om my met hem te vereenighen.*

Hier en spreke ick niet van haere opgethoghentheden ende ontgeestinghen: want gheheel desen Boeck daer van vol is.

§. 2. Verlaetentheyte in't Ghebedt.

EEn Godt-minnende ziele en wordt niet altijt met honigh, ende suycker getoeft in haeren t'samenhandel met Godt: maer wordt somwijlen deelachtigh vanden bitteren kelck der verlaetentheyte, die haeren
Bruy-

Bruydegom soo wonderlijck in dit leven ghesmaecker,
ende ghedroncken heeft.

d'Aldergrootste ende de langhduerenste verlaetent-
heyt die ick in haere schriften bevinde, is haer overko-
men, als wanneer haeren eersten Biecht-vader van Ru-
remonde versonden wiert. Inde veranderinghen van
haere Biecht-vaderen was sy niet onrustigh, soo wel in
dit stuck, als in alle andere te vrede zijnde met de
schickinghe Godts: maer dese veranderinghe wiert
met andere swaerigheden vergeselschapt, die aen haer
ziele grootere smerte veroorsaecten als alle lichaem-
lijck lijden konde by-brenghen: want sy op desen
tijdt van Godt, ende vande menschen te samen ver-
laeten wiert.

Dit tempeest, dat Godt Almachtigh tot haer beproe-
vinghe toe-liet, is begoft door het achterdencken van
den Biecht-vader, dat soo menighvuldighe opgetho-
gentheden ende openbaeringhen die hy in dese Doch-
ter ondervont, niet voort quaemen van Godt, maer
dat den quaeden gheest hier mede vermenghelt was.
Hy gaf dit achterdencken aen *Agnes* te kennen, als
hy door de ghehoorsaemheyt ghenootsaectt was van
Ruremonde naer een andere wooninghe te vertree-
ken. De leste woorden die hy alsdan tot haer seyde,
waeren dese: Dat haer ziele in eenen ghevaerlijcken
staet was: ende dat hy achterdencken hadde, dat sy
van den duyvel bedroghen wiert. Hier-medē vertrock
den Biecht-vader van Ruremonde, laetende dese
Dochter beladen met soo swaer-gheestighe waer-
schouwinghe.

Dit cruys't welck in sijn selve seer swaer was, wiert
van Godt self vermeerdert: want als desen Biecht-

Mm

vader

vader vertrocken was, ontrock hy aen haer ziele alle vorighe ghevoelijcke devotie, alle sijn voorgaende smaekelijcke gaven, ende openbaeringhen: soo dat sy te saemen oock van Godt verlaeten wiert, als haeren Biecht-vader haer verliet.

Hier door was haer herte in meerdere percinghen, soo sy seght, dan of sy in duysent stucken hadde ghekappt geweest: ende dese inwendighe quellinghen van haere ziele waeren haer pynlijcker, als alle mogelijcke tormenten des lichaems. Wat sy badt of dede, den hemel was ombeweeght aen haer traenen ende ghebeden, al hoe wel sy even vast ende stantvastigh bleef inden dienst ende liefde van haeren Schepper ende Salighmaecker. Sy hadde eenen anderen Biecht-vader: maer gemerckt dat haer inwendighe gesteltenisse hem ombekent was, ende dat dese met korte woorden niet en konde kennelijck gemaect worden, hadde sy van desen Biecht-vader of gheen, of seer weynighen troost, ende wiert ghenootsaect dese bitterheyt sonder menschelijcke hulpe te swelghen, ende door Godt alleente verdrijven.

De benautheden van haer bedruckte ziele waeren dickwils soo groot, dat sy daedelijck meynde te sterven: ende hoe dese benautheden grooter waeren, hoe sy vierigher sich keerde tot Godt. *Heere, seyde sy, ick ben van mijnen Biecht-vader by nae verwesen, als of ick met uwen vijandt ghemeynschap hadde: ende van u, o Heere, ben ick verlaeten. Ick protestere nochtans in uwe teghenwoordigheyt, dat ick in alle mijn doen ende laeten, anders niet en soecke, dan suverlijck uwe eere ende glorie: ende en hebbe niet met mijn wete anders niet ghesocht. Liever sal ick duysent dooden sterven, dan anders te doen. Hoe kan't dan wesen dat*
den

den vyandt my verleyt ende bedroghen heeft? Is't den vy-
andt buyten mijnen wille ende wete: Heere, ghy en moght my
dit voor geen sonde rekenen. Dit is mijn betrouwen. O mijnen
Bruydegom, ghy en sult my niet verlaeten.

Tusschen diergelijcke minnelijcke klachten ende
rechtsinnighe verklaeringen van haer getrouwigheyt,
ontfongh sy somtijts van haeren Salighmaecker een
sraeltjen van troost, en versterckinghe: want sy van
hem verstont dese woorden: *Ick ben by u: betrouwt vast
op my.* Maer de dorrigheyt, de teghenhey, ende af-
keer van't gebedt, ende van alle geestelijcke Oeffenin-
ghen, bleef even-wel hertneckighlijck dueren.

Sy ontfongh oock somwijlen eenighe verheven
kennisse van de Passie Christi, ghelijck sy voor desen
ontfanghen hadde, ghemerckt dat sy in haer Oeffenin-
ghen volherdigh was. Maer gemerckt dat den Biecht-
vader twijffelachtigh was, of diergelijcke voorgaende
kennissen uyt Godt, of uyt den duyvel gesproten wa-
ren; hadde sy het selve achterdencken vande teghen-
woordighe, of misschien in dese saecken iet vermen-
ghelt was, dat diende geschouwt te worden. Nochtans
sich tot Godt keerende, en konde tusschen alle dese
stoorighen van het onderste deel, in haer innigh ge-
moet niet twijffelen, of dese kennissen quaemen van
Godt. Soo om d'inwendighe gherustigheyt van haer
ziele, die den toet-steen vande Goddelijcke inspraec-
ken is; als om haere groote begeerte, die haer aendreef
om noch meer ter liefde van haeren Beminden te lij-
den, ende dickwils met den mondt, maer noch dick-
wilder met'er herte te segghen, *lijden, lijden sonder ster-
ven.* 'T welck een klaer teecken was, dat sy in dese
vereeninghen ende soetigheden haer selven niet en

focht, ghelijck gheschiet met de ghene die hier iet anders soecken als Godt.

Dese verlaenthey, dese dorrighey, dese bittere quellinghen, hebben acht volle maenden geduert, eer sy tot de vorighe gemeynschap met haeren Beminden wederom ontfanghen is: den welcken dese ziele, die tot het liiden ende tot de kruysen soo dorstigh was, oock door dit inwendigh kruys heeft willen oeffenen, gelijk hy haer door uytwendige pijnelijckheden dapperlijck oeffende.

De verlaenthey die sy in't leste haers levens onderstaen heeft, is misschien grooter gheweest als de voorgaende: maer dese en staet niet beschreven in haer schriften, ende ick en kan daer van niet voorders segghen dan hier voren gheseyt is.

§. 3. *Haere maniere van bidden.*

HAer maniere van bidden en was niet hooghevlieghende, maer bootmoedigh ende ghemeyn, volghens de berichtighen die den H. Ignatius in sijn Boecxken vande Exercitien voor schrijft. Sy nam gemeynelijck tot stoffe van haer gebedt de Passie onses Salighmaeckers: ende dese ghewoonte, die sy van jonghs af aengenomen hadde, heeft sy alle haer leven behouden. Maer nochtans wiert sy dickwils van Godt self van haere voorgenomen materie afgetrocken, ende tot een verhevender oeffeninghe ghedreven: als wanneer sy ghedwonghen wiert eerbiedelijck de treckinghen Godts te volghen.

Dese ghemeyne ende eenvoudige maniere van bidden, socht sy oock in andere in te drucken, naementlijck in *Ioanna van Randenraedt*, als haer de bestieringe van

van dese Dochter bevolen wiert. Want als *Ioanna*, noch jonck zijnde, gheestelijck gheworden was, ende *Agnes* haere Meesterse ghestelt wiert. Heeft sy volghens 't ampt dat haer opgeleyt was, haer Leer-dochter neerstelijck ondervraecht, wat stoffe dat-se voor-nam tot haer Meditatie, wat bereydinghe sy ghebruyckte, wat instellinghe van't ghebedt, wat vervolgh, wat onderhoud van de krachten der ziele. Alle dese dinghen ondersocht *Agnes* met alle moghelijcke neerstigheyt, om dit jonck Maeghdeken met alle spoet dooreen goede maniere van bidden tot alle volmaecktheydt te drijven, tot de welcke sy haer soo begeerigh sagh. Sy ondervont in dit ondersoek, dat *Ioanna* tot noch toe luttel bedreven was inde wetenschap van 't inwendigh ghebedt: Soo om dat sy te veel stoffe tot haer Meditatie nam, soo om dat sy te vroegh, volghens 't gevoelen van *Agnes*, hoogh wilde vlieghe. Want *Ioanna* beleet aldan aen haer Meesterse, dat sy ghewoon was tot haere daeghelijcksche Meditatie een deeltjen van 't leven Christi te nemen, ende te samen eenighen goddelijcken eyghendom, of volmaecktheyt. Dit en beviel aen *Agnes* gheenfin: Die haer aldan seyde, dat het beter was ootmoedelijck het leven Christi te overpeysen, ende een saecke voor te nemen, als soo verscheyde saecken te samen, ghemerckt dat het leven Christi ende de volmaecktheden Gods grootelijck verschillen. Aengaende de maniere van bidden, die sy in *Ioanna* achterhaelt hadde, heeft sy aen den Biechtvader haer gevoelen gheschreven met dese woorden: *Ioanna* wilt vlieghe, eer sy vleughelen heeft. Sy heeft vele hooghe begheerten, soo ick in haer bemerckt hebbe, ende hebb'et haer oock gheseyt. Maer soo vele dinghen te samen

aen te nemen, ende soo verscheide dinghen te veruoeghen, en kan niet wel bestaen. Men is aldus sonder vrucht ende smaect: Men scheidt met vermoeytheit wy het ghebedt: Men belet sijn selven, om 't goddelijck licht t'ontfanghen. Terwijlen dat wy onse ooghen op hooghe dinghen slaen, soo vergeten wy tusschen beyde middelbaere ende kleyne dinghen te oeffenen: Ende en aensien de perijckelen niet, die ondertusschen op-rijsen, ende menighvuldigh zijn. Wat my aengaet, ick en bevinde my nergens beter, dan in kleyne ende eenvoudighe oeffeninghen. Och laet ons kleyn blijven, sonder hoogh te vliegghen: Godt sal ons haest hoogher brenghen, al 't hem ghelieft: 'T welck ick nochtans noyt ghewenscht hebbe, maer houde my met ghewelt omteegh. Want die mysterien van de oneyndelijckheydt Godts, van sijn wijsheydt, goetbeyt, ende dierghelijcke, en sal ick my noyt voorstellen, dan als dese my met ghewelt voor-ghestelt worden, ende ick aen Godt moet ghehoorsamen. Dit is mijn ghevoelen. Soo schrijft Agnes: waer uyt nochtans niet en volghet, dat Ioanna inder daet berispelijck was, eenighe volmaectheydt Godts tot haer Meditatie nemende: want dese stoffe aen sommighe zielen seer nuttigh is. Laet ons nu wat voorder haer maniere van bidden verklaren.

Sy begoft haer inwendigh ghebedt van een diepe vernietinghe haers selfs; Daer naer verweckte sy in haer verstant een levende gheloof van de goddelijcke teghenwoordigheydt; ende in haeren wille, een teere liefde tot Godt. Dese twee deughden noemt sy twee armen met de welcke sy Godt omhelsde in 't beginsel van haere Meditatie. Door den eersten arm, te weten het Gheloof van de goddelijcke teghenwoordigheydt, verstaet sy een ghevoelijcke teghenwoordigheydt

heydt : want de teghenwoordigheydt Godts , die soo ghevoelick niet en was , hadde sy in alle haere werken , sonder dese te verliezen. Haere liefde moest hiet oock ghevoelicker zijn als op andere tijden.

Met dese twee armen , van Gheloof ende Liefde , hiel sy Godt vast , ende en liet hem niet gaen , tot dat haer ghebedt ten eynde was: Ten waere dat Godt, die Meester is , die ghevoelicke devotie haer ontrock. Want aldan moest sy haer voegen naer den goddelijcken wille , ghelijck sy bereyt was.

Aengaende de teghenwoordigheydt Godts , die sy aldan sich voorstelde , seght sy uytdruckelijck , dat dit een uytwendighe teghenwoordigheydt Godts was , door de welcke de ziele sich verbelt dat Godt ons omringhelt , ende als buyten ons is ; ende niet een inwendighe , door de welcke wy ons inbeelden dat Godt binnen ons is. Want al is dese inwendighe teghenwoordigheydt , ende d'inbeeldinghe der selve , edelder ende verheyender als d'andere. Nochtans , seght sy , is d'uytwendighe teghenwoordigheydt bequaemer ende van onsen kant verkieselijcker om 't gebedt te beginnen. Om dat de ziele , als sy voor Godts ooghen verschijnt , in alle ootmoedigheydt sich behoeft inde goddelijcke teghenwoordigheydt te stellen , ende soo naer niet komen , als of sy de goddelijcke Majesteit binnen haer hadde , dan als sy van Godt hier toe ghetrocken wort. *Dese inwendighe ghevoelicke teghenwoordigheydt , seght sy , en wort niet vercreghen door onsen arbeyt : maer wort besonderlijck van Godt ghegheven , als 't hem belieft. Het schijnt een betaelinghe te zijn van onsen arbeyt die voor gegaen is.* Dit was 't beginsel van haer ghebedt.

Als sy Godt met dese twee voorseyde armen vast
had-

ghebedt

hadde, versocht sy de goddelijcke gratie, door de voor-
spraecke van alle Heylighen, ende van de Moeder
Godts, op dat haer ghebedt tot haere saligheyt mocht
strecken, ende tot de saligheyt van alle zielen, die sy
in haer ghebeden noyt en vergat.

Ten tijde van 't ghebedt stelde sy sich alijt in Godts
teghenwoordigheyt als het alder-kleynste wormken,
ende het verworpenste schepsel van alle schepselen:
Haer begheerten door de vrienden Godts, door onse
alder-getrouwste Moeder de Hemelsche Koninginne,
door onsen Salighmaecker stierende tot het Vader-
lijck herte, met een vast aenhanghen ende betrouwen
op Godt, in't gene dat sy versocht; Ende dat met een-
nen wille in Godt ghelaeten, niet anders begheeren-
de, dan 't ghene strecken mocht tot sijn eere ende glo-
rie, ende tot onse saligheyt. Ende 't ghene sy versocht
vraeghde sy als een aelmoesse: Als een arme bedelersse
verschijnende voor Godts aenschijn.

In den voortganck der Meditatie verbelde sy Godt,
nu als Vader, nu als Bruydegom, nu als Koninck, nu
als Priester, nu als iet anders: 'T welck sy den aen-
vanck van haer ghebedt noemt (want haer bedenc-
kinghen ghemeynelijck liepen op het leven Christi,
en ten meesten deele op sijn Passie) ende sy vervolgh-
de de materie van haer Meditatie, met de selve ver-
beldinghe.

Om de voor-ghenomen verbeldinghen vaster in
haer verstant te hechten ende profijtlijcker te maec-
ken, spelden haer ghepeysen voor al, op eenen aert-
schen Vader, Bruydegom, Koninck en soo voort,
eer sy tot Christus quam. Tot den persoon Christi ko-
mende sloegh sy haer ooghen op alle d'omstanden van
haere

haere voor-gheftelde verbeldinghe: Te weten hoe dat hy eenen hemelschen Vader, Koninck, Bruydegom is, ende soo voort: In welcke saecken sy haer selven verloor.

Naer dat sy de voorseyde maniere van bidden uyt ghehoorsaemheydt beschreven hadde, en was den Biecht-vader met dit gheschrift niet voldacn: Maer verfocht van haer noch een bescheedelijcker uyt-legginghe van haer ghebedt, soo ten tijde van de Meditatie, als oock ten tijde van de Misse, om noch volkomender kennisse ende verskeringhe te hebben, of in haer maniere van bidden gheen bedrogh schuyldē. Want hem geene forge of toetsicht te groot scheen, inde bestieringhe van soodaenighe ziele ghelijck *Agnes* was. Soo heeft sy dan haer maniere van bidden, noch voorder ende breeder beschreven, op de wijze als volght. Al is dese beschrijvinghe wat lanck, ick vertrouwe dat sy den godtvruchtighen Leser niet vervelen sal.

Door Godts gratie sal ick te kennen gheven op wat maniere ick daeghelijckx mijn Meditatie doen.

Aengaende mijnen inganck, hier toe en behoeve ick niet veel tijts. Met een insicht in Godt, ende met de diepe ende klaere kennisse van mijne onmacht, ben ick op eenen ooghenblick in de goddelijcke reghenwoordigheyt, soo dat alle de krachten mijnder ziele daer van doorgoten zijn, ende mede als omcinghelt met een licht van de goddelijcke glorie. Soo dat ick somwijlen als in Godts liefde ghesmolten, daer in blijve, sonder my daer nyt te keeren, dat alsdan in mijn macht niet en is. Tot mijn selven keerende, versoecke ick wierighlijck de goddelijcke gratie, op dat alle de krachten mijnder ziele, memorie, verstant, ende wille, in mijn Me-

Nn

ditatie

ditatie suyverlijck mogen gebruyckt worden tot Godts meerder eere ende gloria. Ende soo beginne ick de voorghestelde stoffe.

Het sal my dickwils gebeuren, dat de voor-ghe-nomen materie my ontnomen, ende wat anders voor-ghestelt wort, ende dat ick naer luttel bedenckinghe innighlijck ghetrocken worde, om den tijt van mijn Meditatie in Godt inghekeert te blijven, met een aenhanghende gebedt in't vaderlijck herte, om den hemelschen Vader door den Sone tot ghenaeede te verwecken, ende de selve te verkrijghen. Dit duert somwijlen lanck; Ende dat als in't binnenste van mijn ziele. Alwaer ick door de gratie Godts, Godt in my ghewoele, als in sijnen eyghen throon ende besittinghe. In't beginsel stelle ick my, by maniere van spreken, als wesentlijck voor de goddelijcke voeten: Van daer worde ick op-genomen in't vaderlijck herte, door de twee andere personen.

Ende als my dit overkomt, dat ick van de voeten tot het vaderlijck herte ghetrocken worde, dat voele ick als eenen blixem in't binnenste mijnder ziele uyt Godt komen; ende dat met alsulcke klaerheyt, als by maniere van spreken den uytwendighen blixem mede-brenght: al en is dese ghelijckenisse niet bestandigh. Als ick my soo ghewoele, op eenen ooghenblick, sonder dat ick 't verwachtte, soo is't dat alle de krachten mijnder ziele daer mede vervult worden: Ende 't is aen de ziele seer smaekelijck. De ziele verdiept haer selven, ende verdrinckt in dese klaerheyt, sy wort een met het ongemeten licht: want dit licht werckt in onsen geest, ende wort sonder ophouden vernieuwt, met seer grooten rijckdom van weelde, ende van kennisse, ende dat soo wonderlijck, dat het niet te bevoorden is. Het gaet alle verstanden der creaturen te boven, die door haere kracht niet en konnen opghetoghen worden op dese maniere.

Als

Als de ziele volkomentlijck dese liefde gevoelt, is sy als droncken door den smaeck van dat onbegrijpelijk goet, dat sy uyt Godt in haer gevoelt: Ende d'uytwendige ende onderste krachten der ziele, worden daer mede in de opperste krachten getoest, ende d'opperste in haeren oorspronck: Ende alsoo wort onsen geest als een met den geest Godts, ende daer in geheelijck gesmolten.

Dit is het gene dat ick kan by brenghen, om kennelijck te maecken op wat maniere ick stijck ende dreck der straeten my den meesten tijt bewinde in mijn nacht gebedt, of oock smorghens, ende dick wils oock in den dagh: Ghelijck ick V Eerw. verscheyde reysen kennelijck gemaect hebbe, maer niet ten vollen door de bottigheyt van mijn verstant: Noch en kan het oock niet doen, om een ander daer van kennisse te gheven. Immers Godt almachtigh sal V Eerw. daer toe soo veel verleenen, als noodigh is om my t'onderwijzen, of ick dole, of niet, of dat licht oock oprechtelijck van Godt ghegeven wort, waer door hy sijn selven aen mijn ziele, naer haer bequaemheyt, te kennen geeft. Als ick my daeghelijckx aldus bewinde, soo en ben ick niet buyten mijn verstant, noch oock niet uytgekeert: Maer somwijlen soo ick meyne, en kan ick van buyten gheen ghehoor vatten, noch en wete niet hoe ick ben. Immers ick hoore, ende en hoore niet; ick verstaen, ende en verstaen niet. Ick ben, soo my dunckt, als in Godt ghesmolten, ende met al in Godt. Ick maect my groot ghevelst doen om my uyt Godt te keeren. Ia ick moet meerder ghevelst daen om uyt te gaen, dan om my in Godt in te keeren. Dese inkoer en kan de ziele door haeren arheyt niet werckelijcken, dan als t'Godt ghelieft, door de volle overulaedighe mildheyt van sijn goetheyt dit te verleenen. Waer van ende van alles by ghelieft sijns selfs eere, glorie, lof, ende danckbaerheyt te wesen, nu ende inder eeuwigheyt, ende ons tot hem te vermaerden, Amen.

Nu wille ick, soo veel als my van de eeuwige wijsheyt des Vaders vergunt sal worden, te kennen gheven, hoe ick my tot Godt beghewe by maniere van Meditatie: Maer dit sal oock al slecht door my voor den dagh komen, ende seer eenvoudighlyck met luttel woorden. Naer den intrede van de Meditatie, van den welcken ick hier boven ghesproken hebbe, soo vatte ick de materie die ick voor hebbe, als in my: Maer over elf jaeren, nam ick die als buyt en my, maer inde selve plaetse daer ick mijn devotie dede. Ick bevinde my door dese binnestellinghe min verstroeyt. Het punt van mijn Meditatie is gemeynelyck van de Passie onses Heere: waer in ick altyt meerderen smaek ghevonden hebbe, ende meerdere voldoeninghe in mynen Gheestelycken voortganck. Ick hebbe wel somwijlen een punt jent uyt het Heyligh Evangelie, of iet uyt eenighe Levens der Heylighen ghenomen: Maer ten meestendeele de H. Passie. Waer in soo veel te vinden is, dat wy alle de daeghen ons levens daer mede kunnen ghespijst worden, ja noyt daer van gaen. Want ick moet my noch ghevelt doen om te spoeden, soude ick op den tijt van een jaer de heele Passie eens overloopen. 'T is my altyt seer pijnelyck van 't een punt tot het ander te gaen: Door dien dat ick dick wils in een punt soo veel voetsel ende onderhout vinde, als ick voor een heel jaer van doen hebbe. Het steunsel van ons Geestelyck leven, ende onsen voortganck hanght alleenelyck daer van, dat wy dit levende exempel ons te deghe inprinten ende naer volgen: om enigsin gelijck te worden aen onsen lijdenden Salighmaecker. Ick wille hier eerst te kennen gheven dat ick geene twee of dry punten en kan 't seffens nemen: Immers ick kan dit quaelyck doen. Want hier in vinde ick te veel wercks in mynen inkeer inde teghenwordigheyt Godts. Ick sal hier dan een punt voor-nemen, om mijn ghevoonelycke devotie te kennen te gheven, ende hier in aen wijsen, hoe ick oock andere punten

uyt wercke, die ick door de hulpe van Godt Almachtigh oef-
fene op sijnen tijdt.

Ick wille nu voorstellen, ende dat in my, hoe dat onsen
Salighmaecker ghestelt stont, om aen de colomme ghegeesselt
te worden. Het eerste punt dat ick hier in neme, is het in-
sien vande diepe ootmoedigheyt ende gedooghentheyt onses
Salighmaeckers, die sijn selven gewillighlyck over-geeft en-
de onderworpt aen de Rechters, elck in sijn punt, ende op sijn-
nen tijdt: nu teghenwoordighlyck onder 't ghewelt ende ghe-
bodt van Pilatus. Hy Koningh van hemel ende aerde gaet
sijn macht uyt, ende gheeft die inde handen van eenen ster-
felycken ende Heydenschen mensch, om over hem vonnis te
stricken tot de geeselinghe. Dit punt alleen geeft my wercks
genoech: dese groote, noyt gehoorde, diepe neder-geboogent-
heyt, van uyt sijn eyghen macht te gaen, ende die te gheven
inde macht van eenen mensch, daer hy mensch ende Godt te
samen was. Dit wel insiende, diep, wijd, ende breedt, naer
de gratie Godts, vinde ende ghevoele daer in ende daer uyt
soo veel, dat ick 't niet en soude kunnen bewoorden: soo van
de weerdigheyt des persoons, als van de diepte der ootmoe-
digheyt. Hier van komt een inwendighe beschaemtheyt in
my, dat ick my daer in noch soo ongelyck aen hem bevinde:
ende dat met een innigh aenhanghen om gratie te verkrij-
ghen, van hem hier in wat gelycker te wesen, te weten in die
diepe onbepaelde grondeloose verootmoedinghe ende ver-
smaedheyt van mijn selven; ende van alle menschen sulcks
te verwachten; ende met blyschap ende ruste sulcks t'ont-
fanghen. Oock met een levendigh insicht vande weerdig-
heyt van sijnem persoon, ende vanden onweerdeerlycken, on-
uytsprekelycken schat, die begraeven licht inde diepte des
lydens, inde verachinghe ende versmaedinghe t'onderstaen,
inde wyde ende breedte der selve: met een groote verlangen-

de begeerte van liefde tot Godt, om door sijne voor-komende ende sterck mede-werkende gratie, hier in hem te soecken, ende met er daer alle de daghen mijns levens nae te volghen. Al is 't dat ick my d' alderonweerdigste bekome om mijnen Bruydegom in 't minste gelijk te Zyn, in dien diepen ongrondeerlycken put van sijn verborghen weerdigheyt: nochtans soecke ick hem uyt liefde nae te volghen, die door soo groote liefde tot ons, om onsen 't wille, uyt den ghenoechelycken schoot van sijnen hemelschen vader weder-gedaelt is, om ons in soo versmaedelycken wegh voor te gaen. Die door sijn selven de poorten des hemels geopent heeft, de welke door onse sonden gesloten waeren, om hem eeuwiglyck eere, glorie, lof ende danckbaerheyt daer voor te gheven: met verlanghende hope vande gratie der versmaedheyt alhier noch in 't leven Zynde door sijn goetheyt te gemeten, ende met vierighe gebeden om sterckte in alle versmaedinghe ende verduldigheyt te verkryghen. Want van mijn selven en kan ick niet den steeck van een vloey verdraeghen: daerom is 't dat wy onophoudelyck moeten Godt bidden om bystant, met een vast ende levendig betrouwen op hem.

't En sal niet noodigh wesen dat ick alle punten in 't besonder verhaele: maer op de selve materie neme ick verscheide punten: ende een alleen 't eicke reyse.

Het tweede punt, of de tweede Meditatie is wederom het selve, naer de voorgenoemde bereydtselfen vanden inganck, die altydt voor-gaen. Alsdan neme ick de voorstelling van den persoon van onsen Salighmaecker gebenedijdt, de colomme by hem, d' instrumenten daer by, ende de wreede soldaeten rontsom hem. Hier is 't dat ick mijn inwendighe ooghe wederom vol hebbe, in 't aensien van aesen onnooselen: wie hy is, voor wie hy sich aldus bereyt, stelt onder die wreede beulen, die sonder sijn toe-lacien niet eenen vingher en kunnen

voeren

roeren, want hy door sijn Almoghentheynt hun eerst moet de macht gheven. Hier by in te sien sijn conditie ende ootmoedighe gesteltenisse: dit is my meer als genoegh voor eenighe uren. Ick blijve altijd een ure, wat min of meer, met die consideratie besigh: ende daer nae met het insien van die groote ongemeen liefde van onsen Salighmaecker, die hier tot ons gekeert is. Alsdan voele ick my gemeynelijck met de selve liefde ontsicken, met eenen heeten brandt, om door liefde van hem mijn selven met ziele ende lichaem voor alle sondaeren te gheven, om ons verdiende straffen t'aenveerden, om te lijden, ende voor onse sonden te voldoen, ende dat met eenen daedelycken, levenden, overgegeven wille. In dese overghevinghe vinde ick my den meesten tyd in Godt ingetrocken, versonden, ende als gesmolten. Hier nae tot my weder-komende, gevoele ick in my met een diepe insuckinge in Godt, een groot verlanghen tot het lijden, om hier in hem naer te volghen, als t'Godt sal gelieven, met een vast betrouwen op hem, ende met een groote begeerte van hem hier door eere ende glorie te gheven: want hem die van alles ende in alles toe-komt.

Op den volghenden dagh, naer de ghewoonelycke voorbereydels, voeghe ick my wederom tot de plaetse, daer ick mijnen bedroefden, alderblijfsten, aldervrolycksten Braydgom in sijn volheyt van liefde ende heet-brandende vier met een groote verlanghende begeerte tot onse verlossinghe gheslaeten hadde: den welken ick wederom vergeselschappe in 't aensien van die vreedde banden die daer bereyt laghen, om dien te binden, die gekomen is om t'ontbinden die gebonden waeren met de banden der sonden; om den duyvel te binden, te ketenen ende te boeyen ende hem alle macht te benemen; om ons door sijn onmacht machigh te maecken; om onverbinderlijck de poorten des hemels te openen, die ons door de
kan

banden der sonden ghesloten waeren. Hier ben ick wederom soo Wijd geopent in kennissen, in begeerten, in onhelsinghen, dat my heele uren te kort zijn.

Op eenen anderen keer, my wederom laetende vinden op de selve plaetse daer ick mijnen Bruydegom heet-brandende van verlangende begeerten gelaeten hadde, slaen ick mijn ooghen op hem. Daer ben ick wederom eenighen tijdt als gesmolten. Daer nae weder-keerende, ende aensende die vreedde beulen, die dat onnoosel lammeken soo vreedelijck aentasten, sien ick dat sy eerst van hem de macht ontfanghen om dat te doen; gelijk hy oock in't Hofken die gheven moest, om van hun gevanghen te worden. Ick aensien oock in my de vreedde bindinghe van dat teere lammeken: ick aensien dat vreedt aenpacken, dat vast ende styf binden. Dese dinghen doorsnijden altijt mijn herte: soo dat ick hier niet voordere kan komen, als ick dat stilswijghende lammeken aensien, brandende van liefde tot ons in dese smerten. Ick vinde my aldaer seer beweeght om te lijden, ende vol van begeerte; om dit lijden in my te ghevoelen. Welcke begeerte somtijts soo groot is, dat ick als onghewoelijck ben, ende dat door dien heeten brandt der liefde, die ick uyt Godt in my ghewoele om te lijden. Soo dat het my altemet onverdraeghelijck durckt te wesen, dat ick niet te lijden en hebbe op dien tijdt. Ick wjete dat aen mijn onweerdigheyt, tot dat het Godt anders sal schicken, ende my wat bequacmigheyt gheven, ende daer toe bereyden.

Opeenen anderen dagh keere ick my wederom tot het selve punt naer vervolgh, met droefheyt insiende de sweepen inde handen der soldaeten, die met de selve seer vreedelijck ende ongenaedelijck het lichaem van mijnen Salighmaecker door-slaeghen ende doorwont hebben, sonder een lidtmaet te spaeren. In dit insicht ben ick altijt soo, dat ick 't niet seggen kan:

kan: Ende gevoele aldaan altijd een groote pijn aen mijn herte, ende nu oock teghenwoordighlijck als ick dit schrijve. Ick en kan in langhen tijdt, ja in heele weken van daer niet komen: van droefheyt en wete ick by nae niet hoe ick ben, aenstende sijnen persoon, ende daer teghen onse groote sonden in't besonder, die onsen Salighmaecker aldus door-wonden, die alle dese wonden ontfanght sonder een woort te spreken. Hier in is seer veel, dat ick niet en kan voort-brenghen: ende mede soo ben ick als dan oock als sieck, flauw, ende debiel, als ick hier in kome. Daerom moet ick op-houden: V. Eerw. verstaet hier nyt genoegh mijn maniere van doen. Ende aldus voortgaende, soo is't dat (ick en kan by nae niet meer voort met de penne, alsoo gevoele ick my inwendighlijck) ick wensche dat mijn herte van droefheyt bersten mocht, om mede te lyden, ende hem te verlichten: ende dat door't beletten van de groote sonden, die oorsaecke hier van zijn. Ick hebbe somwylen soo groote droefheyt in my gevoelt, ende soo grooten weedom des herten, dat de naturelijcke doodt van mijn lichaem naer mijn duncken my soo pijnlijck niet en sal vallen. Somwylen in dese mijne droefheyt hebbe ick seer leventlijck ghestien, dat de Moeder Godts, als met eenen langhen rouw-mantel over haer aensicht bedeckt sijnde, door medelyden, ende compassie daer ontrent stondt, schijnende ten halven van droefheyt te beswycken: maer sy bleef staende. Sy stondt daer by, als ick tot daer toe gekomen was, dat onsen naeckten, door wonden, bloedighen, heel machteloosen Bruydegom ontbonden wiert ende voor de colomne neder viel. Ick en kan hier van niet meer: dit raensien, dese twee raensien, vol van lyden ende pynen, den eenen nytwendighlijck ende inwendighlijck, de Moeder niet min in haer siele: dese pijn dunckt my en is by gheene pijn deser werelt te vergelijcken: sy doordringht het mergh onser beenderen, ende doet dat verteiren.

Op eenen anderen keer sien ick wederom dit onnoosel Lam-
meken op de selve maniere, swemmende in sijn H. Bloedt, en-
de liggende voor de colomme, half versmoort, seer pijnelijck
verlaeten van alle nytwendighe hulpe, ende inwendighlijck
oock van den troost van sijnen Hemelschen Vaeder. In dese
droeve aenschouwinghe sagh ick een groote menighe van En-
ghelen rontom hunnen Heere ende Schepper. Sy scheenen oock
als verlaeghen, ende neder gedrukt ter aerde, door dien dat
hunnen Heere ende Godt, hunne vreught ende glorie, aldus
gestelt stont: ende dat scheen als met een groote verwonde-
ringhe te geschieden. Niet dat ick wil segghen, dat inde En-
ghelen eenighe droefheyt is: want die inde saelighe niet en
kan komen, die in een vaste onveranderlijcke geset heyt gestelt
zyn: maer sy thoonden, indien het doenelijck geweest waere,
dat sy met'er daet dese droefheyt souden aengenomen hebben.
Ghelyckmen oock seght, Godt is op ons vergramt: dat en is
niet te verstaen van een gramschap, gelijk wy hier hebben, of
in ons thoonen: want Godt onveranderlijck is. Dit wil ick
daer laeten. V. Eerw. sal hier door genoegh sien, waer in dat
ick recht of slincks gaen, om my op eenen beteren wegh door de
H. Passie te leyden. Alle punten neme ende bemercke ick op
de voorsyde maniere, te weten op't gene dat elck punt mede-
brenght.

Nu wille ick oock een luttelken te kennen gheven; op wat
maniere ick my inde H. Misse tot Godt keere. Dit doen ick
met de selve begeerte ende affectie van liefde, met de welcke
ick uyt mijn nacht Meditatie gescheyden ben: te weten met
een simpel insicht van't lyden onses Heere. Met de selve lief-
de, met de welcke hy voor ons gheleden heeft, ende sijn selven
in't Vaederlijck herte op den bloedighen Autacr des Kruys voor
ons op ghedraeghen heeft, tot versoeninghe, ende voldoenin-
ghe voor ons allen: welcke Sacrificie noch alle uren ende oo-
ghen-

ghenblicken onbloedighlyck gedaen wort. Ick keere my door de gracie Godts tot het Vaederlyck herte, in dat selve punt, in de selve liefde door den Sone, in dat selve lyden, ende door dit dierbaer bloedt alles op-draeghende, ende elck een recom-manderende, ende genaede versoeckende, tot meerdere eere ende glorie van Godt almachtigh, ende tot verwoordinghe van onse saeligheyt. Dit gheschiet met een geduerigh aenhanghen in Godt, enckelyck door onsen verlosser, door sijn H. Bloedt den Vaeder, beueghende. Hier in vinde ick my seer ge-woordert in Godt: ende als ick d'alder-onweerdighste onsen Salighmaecker ghebenedydt inde handt des Priesters Sacra-mentelyck aensien, soo gevoele ick my altyt als gesmolten ende droncken van liefde: ende in dese liefde roepe ick altydt met den Sone, door den Sone aen't Kruys hanghende, in 't Vaederlyck herte, genaede, genaede. Ende dat alleenelyck met een wyd, breed, ende diep insicht in Godt over ons alle. Ick en kan het niet recht bewoorden, hoe ick hier tot Godt ghekeert, ende als met een droncken maeckende gheneghenthey van liefde doorgoten ben, ende dat seer levendigh. Ende desgelijcks oock als den Priester de H. Hostie breeckt, en dunckt my anders niet, dan dat ick die slaeghen hoore, waer door hem sijn Heyligh lichaem aende colomme ghebonden ende verscheurt wiert, ende als stucken vleesch van sijn H. Lichaem getrocken wierden: dat doordringht het mergh mynder beenderen. Wonderlijcken Godt in sijn liefde over ons! Ende door dat breken, soo gaen ick met een meerdere affectie van liefde tot Godt den Vaeder, om door dit scheuren van sijnen Sone aende colomme van ons alle wegh te nemen ende te suyveren, ende te niet te doen, al wat hem in ons mishaeht: ende dat hy ons in hem trecke, ende in sijn liefde laete sincken ende swemmen, ende door sijn Heyligh wytgestort bloedt, dat in den Kelck is, ende door den deel der H. Hostie inden Kelck, ons suyveren en-
de

de genesen Wille, ende daer in onse zielen laeten baeyen ende verdrincken. Dit is een seer soete devotie, diemen noyt moey en wort, naementlijck als 't gevoele daer by komt: ick segge 't kennelijck gevoelen, dat ick niet en kan voor den daghbrenghen. Wy sullen dit beter sien ende gevoelen naer dit leven, elck naer sijn bequaemheyt: soo salick dit laeten rusten voor de seerijse. Daer is noch een andere maniere die my invalt, om te mediteren op de Passie des Salighmaeckers, als of die in onse eygen litmaeten gheschiede. Onse pijnen aensiende als de pijnen van onsen Salighmaecker, in wat litmaet van ons lichaem dat het weesen magh, als het over-een komt met het litmaet in 't welck Christus geleden heeft. Dese maniere dient oock in uytwendighe pijnen, versmaetheiden, vervolgingen, inwendighe verlaetentheden.

Christus onsen verlosser is ons hooft: ende wy sijne litmaeten. Wy gevoelen 't in ons selven: als onsen voet seer doet, alle de litmaeten schijnen dat te ghevoelen, ende ons hooft mede. Alsoo is dit te verstaen op een verhevender maniere. Hier van sal ick een luttelken segghen, soo veel ick door Godts gratie sal kunnen: al is 't dat het my wat moeyelijck sal vallen, te verklaeren, hoe ick my hier gevoele. Is 't dat ick erghens ghedooft hebbe, bidde V. Eerw. my te vermaenen: want ick al sonder uytwendigen Meester hier in te werck ghegaen hebbe. Door de hulpe Godts Wille ick nu de verbeeldinghe daer laeten van dat hy te Ierusalen lydt, van de pijnen, smerten, quellingen, ende de gedaenten der selve ons voor te stellen: men moet weten, dat als wy dit willen nemen op ons eygen daedelijcke pijnen, quellingen, ende smerten, dat dan alle onse pijnen, met de pijnen des Salighmaeckers, ende alle ons lijdē met sijn lijdē vereenicht is: ende dat het lijdē Christi in ons is: ende dat om vele redenen. Voor eerst om de vereenighe des gheests, ende des Wille, waer mede wy Godt aenhangen inden selven geest met hem

hem. Daer door zyn die pijnen ende smerten ghemeyn. Want door de vereeninge die onsen geest heeft met den geest Gods, daer door is Godt door beweginge der liefde deelachtigh van onse pijnen. Hier in is my dickwils te voren gekomen, dat als onsen Heere Saulus toe-sprack, als hy gongh om de Christenen te vervolghen, niet en heeft gheseyt, waerom vervolght ghy mijn dienaers, maer waerom vervolght ghy my: om dat de dienaers Christi sijn litmaeten waeren. Ende ghelijck onsen Salighmaecker het hoofd is, ende alle de litmaeten hun woedt sel van het hoofd ontfanghen, ende onder malkanderen gemeyn zyn: alsoo oock sijn onse pijnen met ons hoofd, dat is met Christus ghemeyn. Maer dit moet nochtans wyselijck verstaen worden: ende niet al of Christus in sijnen eygen persoon lijdende waere: Ende nochtans bylijdt, al is het lijdē in ons die sijn litmaeten zyn: ende dat, om dat sijn leden allegader deelen van hem zyn, ende ghelijck ick boven geseyt hebbe, de leden meer aen't hoofd toe behooren als aen haer selven. Alsoo behooren de pijnen van de leden meer aen't hoofd, als aen de leden self. Gelijck de goede wercken meer aen't hoofd toe-geschreven worden, als aen ons. Daerom moghen onse pijnen, niet als onse, maer als die van onsen Salighmaecker met groote eerbiedinghe ge-eert worden. Ende dat veel meer vande gene die Christus als de sijne kent. Ick peyse dickwils is't dat men hem in sijn beelden op den goeden Frydagh in't Cruys aen-bidt: waerom en soude men hem niet eeren in dat levende cruys der pijnen, in ons selven? Ende gelijck d'eere vande beelden niet aen de beelden, maer aen Christus self bewesen wort: alsoo geschiet et hier oock, al waer hy niet alkenelijck door verbeldinge, maer oock door sijn genaedē, ende door die selve pynelijckheden tegenwoordigh is. Wat willen wy seeghen? men kan immers door het licht dat Godt Almachtigh een ziele mede deelt, Godt in alle dingen siene

bet welck ick d' alder onweerdighste gevoele. Hoe veel te meer dan kan men hem sien in onse pynen, die ons de pynen Christi voor oogen stellen? Want onsen Heere seght self: Ick ben met hun in de tribulatie. Al is 't dat die gecruyste menscheyt Christi, daer niet waerachtelyck en is, geluck de Godtheyt: men moet die nochtans als in eenen spieghel, ende gelijck door de gratie, ende door de liefde met ons vereenicht wesende, aensien. Ende Godt is ons oock naerder, als wy sijn aen ons selven. Ende wy en kunnen hem soo naer niet aensien, of hy is ons noech naerder. Ende is 't dat wy sijn levendigh beeldt ghe worden zyn, waerom en souden wy in ons dat beeldt niet aensien ende eeren?

Hier in soo ben ick wat te verre gheloopen: maer 't ist luttel by 't ghene men hier van in sijn selven ghevoelt. Ick wille dan eyndighen: maer sal dit noch segghen, dat als ick iemandt anders in pynen of smerten sien, ick hem aensien op die voorghenoemde maniere; ende dat seer levendigh, met een beweghende affectie ende groote liefde, soo dat ick inden selven oogenblick door de vereeningen die ick daer in hebbe, in Godt als droncken ben. Dit is een maniere soo my dunckt, die men niet lichtelijck en moet aen nemen, om dat hier toe besonder licht ende gratie van Godt moet gegheven worden. Hoe ick hier toe ghekomen ben, en wete ick niet. Ick hebbe my hier toe getrocken gevonden, soo my dunckt, inden aersten my oeffenende met alle menschen te aensien, niet naer d'uytwendige gesteltenisse des lichaems; maer naer de schoonheyt der ziele, die soo edel geschaepen is naer Godts beeldt: ende dat alle de zielen aen't Goddelijck wesen hanghen, als de straelen aen de sonne. Door diergelijcke bedenckingen voelde ick groot licht in mijn verstant: ende Godt Almachtigh voor-quam my dick wils met besondere kennissen, aengaende de scheppinghe der ziele naer
Godts

Godts beeldt. Ick en laet my niet voor staen, dat wy dit konnen verkrijgen door onsen aerbeyt: maer met Godts gratie kunnen wy ons eensdeels bequaem maecten om alsulcke gratien t'ontfangen. Godt is den principaelsten wercker ende gever van alle gaven ende gratien: die hy ons wille vergunnen, om ons alle uren ende ooghenblicken bequaemer te maecten, om sijn gratie t'ontfanghen. Want hy staet gestadelijck en klopt, om daer mede in-ghelaeten te worden. Hemelsche Koninghinne verkrijght ons hulpe, om Godts gratien noyt te beletten, om die t'ontfanghen naer sijnen wille ende begeerte, om eeuwelijck hem te loven door een eeuwich op-draegen inden selven oorspronck daer alles uyt vloeyt, Amen.

IX. C A P I T T E L:

Bekoringhen.

DEn helschen vyant en heeft niet ghelaeten dese vrome ziele dapperlijck te vervolgen ende te bekoren, soo door uytwendighe gedaenten, inde welcke hy by daegen ende by nachten verscheen, om haer tot schrick ende vervaertheyt te brengen, als door inwendige ingevingen ende aenlockingen, om haer tot sonden te trecken, of ten minste haere gemeynschap met Godt te stooren. Eenige van dese inwendige ingevingē hebben wy voor desen verhaelt, ende sullen hier noch andere voor-stellen: maer voor al moeten wy bemerken haere ongemeyne kloeckmoedigheyt om teghen alle helsche tochten te vechten, die sy op verscheyde plaetsen van haer schriften te kennen gheeft, ende op een plaetse met dese woorden.

Ick beroepe inden naem Godts alle helsche geesten, mer alle hun vermogen, t welck niet het hondertste deel by de sterckte van een vlieghe te verghelijcken is, dat sy teghen my opstaen,